

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 911/2016-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť Urbárski spolumajitelia pozemkové spoločenstvo [REDACTED] a [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Jánom Vajdom, Hviezdoslavovo námestie 201, Námestovo, ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 212/2014 a jeho rozsudkom, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Urbárski spolumajitelia pozemkové spoločenstvo [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. apríla 2015 doručená sťažnosť Urbárski spolumajitelia pozemkové spoločenstvo [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len

„sťažovateľ v 2. rade“; spolu len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 212/2014 a jeho rozsudkom.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou podanou Okresnému súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) domáhali určenia neplatnosti špecifikovaných kúpnych zmlúv. Konanie o tejto žalobe bolo vedené okresným súdom pod sp. zn. 3 C 11/2008. Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že okresný súd rozhodol rozsudkom, ktorým žalobu zamietol z dôvodu, že sťažovatelia nepreukázali naliehavý právny záujem na požadovanom určení.

Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

Podľa sťažovateľov rozsudok krajského súdu je formalistický, arbitrárny a ústavne neutržateľný. Sťažovatelia spochybňujú právny záver o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti špecifikovaných kúpnych zmlúv. Rovnako tak namietajú, že okresný súd na pojednávaní konanom 23. októbra 2013 nepripustil zmenu žaloby, ktorou sa domáhali určenia vlastníckeho práva.

V sťažnosti ďalej uvádzajú:

„Krajský súd sa vo svojom odôvodnení zameriava iba na otázku naliehavého právneho záujmu, ktorú posudzuje v súvislosti s možnou zmenou zápisu vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam v katastri nehnuteľností a taktiež by sa takýmto určením podľa názoru odvolacieho súdu právne postavenie žalobcov nezmenilo a nevyriešil by sa základný spor, t. j. kto je vlastníkom predmetných nehnuteľností.

Zmena zápisu vlastníckeho práva však nie je jediným kritériom, ktorý treba brať do úvahy pri posudzovaní či tu naliehavý právny záujem na danom určení je alebo nie. Sťažovatelia už vo svojom odvolaní proti prvostupňovému rozsudku poukazovali na to, že pozemok [redacted] parc. č. [redacted] bol vytvorený z pkn. parc. č. [redacted] a [redacted], k. ú. [redacted].

Rozhodnutie Pozemkového úradu v [REDAKOVANÉ], ktorým sa rozhodovalo aj o [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] a ktorým z dôvodu zastavanosti neboli oprávneným osobám – podielnikom spoločnosti Urbárskych spolumajiteľov, pozemkové spoločenstvo [REDAKOVANÉ] tieto pozemky vydané, bolo zrušené v rámci mimo odvolacieho konania a teda nie je právoplatné. O týchto pozemkoch nie je v reštitučnom konaní do dnes právoplatne rozhodnuté, preto sa na ne jednoznačne vzťahuje ust. § 5 ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb., ktorý akýkoľvek prevod vlastníckeho práva z povinnej osoby na tretiu osobu považuje za absolútne neplatný právny úkon. Veľmi podrobne túto problematiku rieši Krajský súd v Žiline vo svojom rozhodnutí 29 SP/43/2010-360, ktoré bolo potvrdené Rozsudkom Najvyššieho súdu SR 10 Sžr/7/2012.

Tým, že súčasne s rozhodnutím o neplatnosti kúpnych zmlúv sťažovatelia v pozícií žalobcov žiadali aj rozhodnúť o určení, že žalobca 1/ nie je vlastníkom týchto pozemkov, sa snažili dosiahnuť obnovu pôvodného vlastníckeho stavu, teda zápis v pkn. vl. č. 1 , k. ú. [REDAKOVANÉ] a to z dôvodu, aby sa tento pozemok mohol stať súčasťou reštitučného konania, ktoré stále prebieha na správnom orgáne a v rámci neho mohlo byť rozhodnuté aj o tomto pozemku. Negatívny petit je v zmysle § 80 písm. c) v právnej praxi prípustný a na daný prípad aplikovateľný.

Pre sťažovateľ by mal praktický význam i prípad, že by súd zamietol návrh v časti o určení, že [REDAKOVANÉ] nie je vlastníkom sporného pozemku a určil iba neplatnosť napádaných kúpnych zmlúv. Za tejto situácie by ako vlastníkom v katastri nehnuteľností mohlo byť zapísané [REDAKOVANÉ], avšak naďalej by vystupovalo v postavení len a len povinnej osoby podľa príslušných reštitučných zákonov. Reštitučné konanie nie je do dnešného dňa právoplatne ukončené. Vyriešiť otázku či majú byť sporné pozemky vydané oprávneným osobám môže jedine príslušný obvodný pozemkový úrad, jedine v právomoci ktorého je o tejto otázke rozhodovať.

Preto otázka naliehavého právneho záujmu bola zo strany odvolacieho súdu vyriešená veľmi povrchno. Sťažovatelia považujú za svojvoľný a arbitrárny právny názor Krajského súdu v Žiline, že určovacia žaloba nemá žiaden praktický význam pre postavenie sťažovateľov ako žalobcov v predmetnom spore, ktorí sú zároveň aj reštituentmi dotknutých nehnuteľností prevádzaných družstvom [REDAKOVANÉ] ako nevlastníkom týchto nehnuteľností. V prípade pozitívneho rozhodnutia o návrhu na určenie neplatnosti kúpnych

zmlúv, by [REDAKOVANÉ] mohlo byť zapísané ako povinná osoba v katastri nehnuteľností, pričom o vydaní sporných pozemkov by sa rozhodlo v rámci reštitučného konania. Nakoľko však prvostupňový ako i odvolací súd zamietol návrh na určenie neplatnosti kúpnych zmlúv sú tieto pozemky zapísané na subjekty, ktoré ako povinné osoby nevystupujú a teda sporné pozemky už nie sú predmetom reštitučného konania a oprávneným osobám vydané nemôžu byť. Správny orgán o nich rozhodovať nemôže, keďže nie sú vedené na povinnú osobu, čo prakticky znamená, že oprávnené osoby stratili akýkoľvek nárok na navrátenie vlastníctva, pritom právo vlastníť majetok je ústavou garantované právo, ktoré nepodlieha premlčaniu.“

Následne sťažovatelia poukazujú na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 194/2012 v obdobnej veci, ktorým ústavný súd vyslovil porušenie základných práv sťažovateľa v 2. rade podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Sťažovatelia ďalej uvádzajú:

„Predmetom konania na odvolacom ako i prvostupňovom súde bol skutkovo aj právne takmer totožný prípad, keď sa sťažovatelia taktiež domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy, predmetom ktorej bol urbársky pozemok, pričom súd tento návrh zamietol práve s poukazom na absenciu naliehavého právneho záujmu na takomto určení. Ide o nález, na vydanie ktorého žalobcovia poukázali na pojednávaní konanom dňa 23. 10. 2013 a kvôli ktorému žiadali odročiť pojednávania z dôvodu, že nemali k dispozícii ešte jeho písomné vyhotovenie, pričom ho chceli v tomto konaní predložiť ako dôkaz.“

Sťažovatelia tiež spochybňujú právne závery krajského súdu o predčasnosti podanej žaloby vzhľadom na prebiehajúce reštitučné konanie, v tejto súvislosti v sťažnosti ďalej uvádzajú:

„Sťažovatelia poukazujú na rozporné odôvodnenie krajského súdu, keď na jednej strane konštatuje, že jediným procesne prípustným prostriedkom, ktorý by mohol eliminovať stav ohrozenia alebo neistoty v právnom vzťahu, je len pozitívna určovacia žaloba.

Na druhej strane krajský súd konštatuje, že vzhľadom na prebiehajúce reštitučné konanie je žaloba podaná predčasne, keďže o reštitučnom nároku nebolo doposiaľ právoplatne rozhodnuté pozemkovým úradom. Krajskému súdu v tejto súvislosti zrejme unikla skutočnosť, že voči žalovanému 1/ síce je uplatnený reštitučný nárok,

ale o pozemkoch, ktoré boli predmetom tohto konania pozemkový úrad rozhodovať nemôže, keďže žalovaný 1/ ako povinná osoba ich nezákonne previedla na žalovaného 2/ a ten neskôr na žalovaného 3/. Aby o nich mohol pozemkový úrad rozhodovať je potrebné, aby boli vedené na subjekt, na ktorý malo prejsť vlastnícke právo v období od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990 v tomto prípade ide o subjekt [REDACTED]. Ten napriek zákazu vyslovenému v § 5 zák. č. 229/1991 Zb. previedol sporné pozemky do vlastníctva žalovaného 2/. Takáto kúpna zmluva je však absolútne neplatná, čo je skonštatované vo viacerých súdnych rozhodnutiach, pričom aj priamo ústavný súd v konaní vedenom pod sp. zn. II ÚS 245/2014 sa zaoberal práve touto problematikou, keď posudzoval platnosť kúpnej zmluvy z [REDACTED] na subjekt [REDACTED], predmetom ktorej boli opäť urbárske pozemky, voči ktorým bol uplatnený reštitučný nárok. V Uznesení ústavného súdu zo dňa 6. 5. 2014 ústavný súd jednoznačne uvádza, že takáto kúpna zmluva je od začiatku absolútne neplatným právnym úkonom. Sťažovatelia sa teda správne podanou žalobou domáhali určenia neplatnosti kúpnych zmlúv aj v konaní vedenom na OS Námestovo pod č. k. 3 C/11/2008 a následne na KS Žilina 6 Co/212/2014. Súd sa však ani len nezaoberal skutočnou podstatou veci a to samotnou neplatnosťou kúpnych zmlúv a otázkou komu svedčí vlastníctvo k sporným pozemkom a po 16 rokoch!!! od podania návrhu žalobu zamietol pre absenciu naliehavého právneho záujmu. Sťažovatelia považujú za výsmech nášho súdneho systému takýto postup súdu, keď žaloba je zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu po 16 rokoch trvania tohto konania, pričom k takémuto záveru mohol súd prísť už na prvom pojednávaní vo veci...

Je však nezlučiteľné s právom na spravodlivý súdny proces a s princípmi právneho štátu, aby súd povýšil naliehavý právny záujem na požadovanom určení nad skutočným hľadaním spravodlivosti, ktoré má spočívať v náprave protiprávneho stavu, keď je viac ako nesporné, že predmetné kúpne zmluvy boli uzatvorené v rozpore so zákonom a sú od počiatku absolútne neplatné.

A keď chceli sťažovatelia urobiť dispozíciu s návrhom, po tom čo zákonná sudkyňa prezentovala svoj názor týkajúci sa práve absencie naliehavého právneho záujmu a žiadali pripustiť zmenu návrhu, ktorou sa domáhali pozitívneho určenia vlastníckeho práva, nebola zo strany súdu táto zmena návrhu pripustená. Skutočnosť, že súd nepripustil požadovanú zmenu návrhu a neodročil pojednávanie za účelom doručenia písomného vyhotovenia

Nálezu III ÚS 194/2012 považujú sťažovatelia za porušenie ich práva na spravodlivý súdny proces v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.“

Podľa sťažovateľov argumentácia ústavného súdu v náleze sp. zn. III. ÚS 194/2012 mala relevanciu aj v ich veci. Následne v sťažnosti uvádzajú rozsiahlo túto argumentáciu – zameranú na historické a súčasné aspekty vlastníctva urbárskych nehnuteľností. Sťažovatelia v sťažnosti tiež podrobne poukazujú na „*historické fakty a súvislosti týkajúce sa urbárskeho majetku v [REDAKČIA] ale i na vývoj urbárskeho práva na Slovensku všeobecne*“.

Na tomto základe sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Krajský súd v Žiline v konaní 6 Co/212/2014 porušil právo Urbárskych spolumajiteľov, pozemkové spoločenstvo [REDAKČIA] a [REDAKČIA] zaručené v čl. 20 ods. 1/, čl. 46 ods. 1/ Ústavy Slovenskej republiky.

Rozsudok Krajského súdu v Žiline 6 Co/212/2014 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Krajskému súdu v Žiline ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia vo výške 296,44 € na účet advokátky... do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd

návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

Ústavný súd uvádza, že sťažovatelia k sťažnosti doručenej ústavnému súdu 23. apríla 2015 nepriložili splnomocnenie udelené advokátke JUDr. Ivete Brindzovej, ktorá sa v sťažnosti označila ako právna zástupkyňa sťažovateľov a ktorá sťažnosť podpísala. Sťažovatelia, resp. ich zástupcovia, sťažnosť nepodpísali. Následne sťažovatelia podaním doručeným ústavnému súdu 11. októbra 2016 elektronickou formou ústavnému súdu oznámili, že došlo k zmene ich právneho zástupcu a že v konaní pred ústavným súdom ich bude zastupovať advokát JUDr. Ján Vajda. Advokát JUDr. Ján Vajda doručil ústavnému súdu 18. októbra 2016 oznámenie opatrené jeho podpisom, že bude sťažovateľov zastupovať v konaní pred ústavným súdom, a toho istého dňa boli doručené ústavnému súdu splnomocnenia udelené advokátovi JUDr. Jánovi Vajdovi „na zastupovanie v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky v Košiciach pod sp. zn. Rvp 5728/2015“.

Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu

a navrhované dôkazy. Návrh musí podpísať navrhovateľ (navrhovatelia) alebo jeho (ich) zástupca.

Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

Podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať označenie,

- a) ktoré základné práva alebo slobody sa podľa tvrdenia sťažovateľa porušili,
- b) právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým sa porušili základné práva alebo slobody,
- c) proti komu sťažnosť smeruje.

Podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde k sťažnosti sa pripojí kópia právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu.

Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). To zvlášť platí vtedy, ak je sťažovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom.

Ústavný súd poukazuje na to, že popri uvedení petitu je ďalšou povinnosťou sťažovateľa, aby svoju sťažnosť náležite odôvodnil, t. j. aby čo najpresnejšie opísal skutkový stav, z ktorého vyvodzuje svoj procesný nárok na ochranu poskytovanú ústavným súdom. Okrem opísania skutkových okolností musí odôvodnenie sťažnosti obsahovať najmä právne argumenty a právne posúdenie predloženého sporu. Nedostatok odôvodnenia

sťažnosti vyvoláva významné procesné dôsledky (m. m. IV. ÚS 359/08, IV. ÚS 198/2012, IV. ÚS 54/2014).

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia v petite sťažnosti nejednoznačne vymedzujú napadnutý rozsudok krajského súdu, keďže neuviedli dátum jeho vydania. Sťažovatelia k sťažnosti nepripojili ani kópiu napadnutého rozsudku krajského súdu sp. zn. 6 Co 212/2014, ktorým malo dôjsť podľa ich tvrdenia k porušeniu ich v sťažnosti označených základných práv. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že bez priloženia relevantných dokumentov v súlade s § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde, predovšetkým rozsudku krajského súdu, ale aj okresného súdu nemožno prerokovať samotnú sťažnosť a posúdiť opodstatnenosť argumentácie sťažovateľov uvedenej v odôvodnení sťažnosti.

Ústavný súd zdôrazňuje, že taký rozsah nedostatkov v zákonom predpísaných náležitostiach, aký vyplýva z podania sťažovateľov, nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (IV. ÚS 409/04, II. ÚS 117/05, IV. ÚS 267/08, IV. ÚS 213/2010).

Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 117/05, IV. ÚS 267/08, IV. ÚS 213/2010).

Uvedené nedostatky zákonom predpísaných náležitostí sťažnosti sťažovateľov boli dôvodom na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Vzhľadom na kvalifikované právne zastúpenie ústavný súd sťažovateľov na odstránenie nedostatkov sťažnosti nevyzýval, primerane aplikujúc § 160 ods. 3 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v spojení s § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2016